

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 5. marca 2020*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 2008/48/ES – Potrošniške kreditne pogodbe – Člen 8 – Obveznost dajalca kredita, da preveri plačilno sposobnost potrošnika – Nacionalna ureditev – Možnost sklicevanja na zastaralni rok glede ugovora neveljavnosti pogodbe, ki ga uveljavlja potrošnik – Člen 23 – Sankcije – Učinkovitost, sorazmernost in odvrtačnost – Nacionalno sodišče – Preverjanje navedene obveznosti po uradni dolžnosti“

V zadevi C-679/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Okresní soud v Ostravě (okrožno sodišče v Ostravi, Češka republika) z odločbo z dne 25. oktobra 2018, ki je na Sodišče prispela 5. novembra 2018, v postopku

OPR-Finance s. r. o.

proti

GK,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Arabadjiev, predsednik senata, T. von Danwitz in A. Kumin (poročevalec), sodnika,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: M. Longar, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. septembra 2019,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za češko vlado M. Smolek, J. Vlácil in S. Šindelková, agenti,
- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, M. J. Marques in C. Farto, agenti,
- za Evropsko komisijo G. Goddin in P. Němečková, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 14. novembra 2019

izreka naslednjo

* Jezik postopka: češčina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 8 in 23 Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66; ter popravki v UL 2009, L 207, str. 14, UL 2010, L 199, str. 40, in UL 2011, L 234, str. 46).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo OPR-Finance s. r. o. in osebo GK zaradi zahtevka za plačilo zneskov, dolgovanih na podlagi kreditne pogodbe, ki jo je ta družba odobrila osebi GK.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 7, 9, 26, 28 in 47 Direktive 2008/48 je navedeno:
 - „(7) Da bi olajšali nastanek dobro delujočega notranjega trga potrošniških kreditov, je treba zagotoviti usklajen okvir Skupnosti v številnih osrednjih območjih. [...]
 - [...]
 - (9) Polna uskladitev je potrebna zato, da se vsem potrošnikom v Skupnosti zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in se vzpostavi pravi notranji trg. Državam članicam se torej ne bi smelo dovoliti, da obdržijo ali uvedejo druge nacionalne določbe kot tiste, določene s to direktivo. Vendar naj bi se ta omejitev uporabljala samo za določbe, usklajene v tej direktivi. V primerih, ko ne obstajajo takšne usklajene določbe, bi se morale države članice same odločiti, ali bodo obdržale ali sprejele nacionalno zakonodajo. [...] Dodaten primer te možnosti, ki jo imajo države članice, bi bila lahko ohranitev ali sprejem nacionalnih določb o razveljavitvi pogodbe o prodaji blaga ali opravljanju storitev, če potrošnik uveljavlja svojo pravico do odstopa od kreditne pogodbe. [...]
 - [...]
 - (26) [...] Še zlasti na rastočem kreditnem trgu je pomembno, da se dajalci kreditov ne spuščajo v neodgovorno posojanje ali izdajanje kreditov brez poprejšnje ocene kreditne sposobnosti, države članice pa bi morale izvajati potreben nadzor, da se izogne takšnemu ravnanju, in bi morale določiti potrebne ukrepe za sankcioniranje dajalcev kredita, v kolikor bi tako ravnali. [...] [D]ajalci kreditov [bi morali biti] odgovorni za individualna preverjanja kreditne sposobnosti potrošnikov. V ta namen bi morali imeti možnost uporabe informacij, ki jih posredujejo potrošniki, ne samo med pripravo zadevne kreditne pogodbe, temveč tudi v času dolgotrajnega trgovskega odnosa. Organi držav članic bi lahko dali ustrezna navodila in smernice tudi dajalcem kredita. Prav tako pa morajo tudi potrošniki ravnati preudarno in spoštovati svoje pogodbene obveznosti.
 - [...]
 - (28) Pri oceni kreditnega statusa potrošnika bi moral dajalec kredita uporabljati tudi ustrezne zbirke podatkov. Zaradi pravnih in dejanskih okoliščin se te lahko uporabijo v različnem obsegu. [...]
 - [...]

(47) Države članice bi morale predpisati pravila za kazni za kršitve nacionalnih določb, sprejetih v skladu s to direktivo, in zagotoviti njihovo izvajanje. Čeprav izbira kazni ostaja v pristojnosti držav članic, bi morale biti predpisane kazni učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“

4 Člen 8 te direktive, naslovljen „Obveznost ocene kreditne sposobnosti potrošnika“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da pred sklenitvijo kreditne pogodbe dajalec kredita oceni potrošnikovo kreditno sposobnost na podlagi zadostnih informacij, ki jih, kjer je to primerno, pridobi od potrošnika, in po potrebi informacij, ki jih pridobi s poizvedbo v ustrezni zbirki podatkov. Države članice, ki v okviru nacionalne zakonodaje zahtevajo, da dajalec kredita oceni potrošnikovo kreditno sposobnost na podlagi poizvedbe v ustrezni zbirki podatkov, lahko ohranijo to zahtevo.“

5 Člen 23 navedene direktive, naslovljen „Kazni“, določa:

„Države članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“

Češko pravo

Zakon št. 257/2016 o potrošniških kreditih

6 Direktiva 2008/48 je bila v češko pravo prenesena z zakon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (zakon št. 257/2016 o potrošniških kreditih).

7 Člen 86 tega zakona, naslovljen „Ocena kreditne sposobnosti potrošnika“, določa:

„1. Pred sklenitvijo pogodbe o potrošniškem kreditu ali kakršno koli spremembo obveznosti v pogodbi, ki pomeni precejšnje zvišanje celotnega zneska potrošniškega kredita, mora dajalec kredita oceniti potrošnikovo kreditno sposobnost na podlagi bistvenih, zanesljivih, zadostnih in sorazmernih informacij, ki jih pridobi od potrošnika in, če je potrebno, iz zbirke podatkov, ki omogoča oceno potrošnikove kreditne sposobnosti, oziroma iz drugih virov. Dajalec kredita zagotovi potrošniški kredit le takrat, kadar rezultat ocene kreditne sposobnosti kaže, da ni nobenih razumnih dvomov glede potrošnikove zmožnosti, da odplača potrošniški kredit.

2. Ko dajalec kredita ocenjuje potrošnikovo kreditno sposobnost, še posebej oceni potrošnikovo zmožnost, da redno odplačuje dogovorjene obroke potrošniškega kredita, na podlagi primerjave potrošnikovih prihodkov in izdatkov ter sredstev za poplačilo obstoječih dolgov. Vrednost premoženja upošteva le takrat, kadar iz pogodbe, sklenjene s potrošnikom, izhaja, da se potrošniški kredit deloma ali v celoti vrne iz prihodkov od prodaje potrošnikovega premoženja, in ne z rednimi odplačili, ali če iz potrošnikovega finančnega položaja jasno izhaja, da bo lahko odplačal potrošniški kredit ne glede na svoje prihodke.“

8 Člen 87 navedenega zakona, naslovljen „Posledice neizpolnitve obveznosti ocene kreditne sposobnosti potrošnika“, v odstavku 1 določa:

„Če dajalec kredita potrošniku odobri kredit s kršitvijo drugega stavka člena 86(1), pogodba ni veljavna. Potrošnik se lahko na neveljavnost sklicuje v roku treh let od datuma sklenitve pogodbe. Potrošnik mora vrniti glavnico izplačanega potrošniškega kredita, ko glede na svoje finančne zmožnosti to lahko stori.“

Zakon št. 89/2012 o civilnem zakoniku

- 9 Člen 586 zakon č. 89/2012 Sb., občanski zakonik (zakon št. 89/2012 o civilnem zakoniku) določa:
- „1. Če se z neveljavnostjo pravnega posla varuje interes določene osebe, se lahko samo ta oseba sklicuje na neveljavnost tega pravnega posla.
2. Če se upravičena oseba ne sklicuje na neveljavnost pravnega posla, se ta pravni posel šteje za veljaven.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 10 Oseba GK je 21. aprila 2017 z družbo OPR-Finance na daljavo sklenila obnovljivo kreditno pogodbo, na podlagi katere ji je navedena družba zagotovila znesek 4900 čeških kron (CZK) (približno 192 EUR).
- 11 Ker oseba GK zapadlih obrokov ni plačala, je družba OPR-Finance 7. junija 2018 pri Okresní soud v Ostravě (okrožno sodišče v Ostravi, Češka republika) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se GK naloži plačilo zneska 7839 CZK (približno 307 EUR) z zakonitimi zamudnimi obrestmi od 1. oktobra 2017 do celotnega plačila tega zneska.
- 12 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da med postopkom v glavni stvari družba OPR-Finance po eni strani ni trdila, še manj pa dokazala, da je pred sklenitvijo zadevne kreditne pogodbe ocenila kreditno sposobnost kreditjemalca.
- 13 Po drugi strani naj oseba GK ne bi zatrjevala, da pogodba zaradi tega ni veljavna. V skladu s členom 87(1) zakona št. 257/2016 o potrošniških kreditih pa naj bi se sankcija neveljavnosti kreditne pogodbe uporabila le na zahtevo potrošnika. Predložitveno sodišče meni, da je tako pravilo v nasprotju z varstvom potrošnikov, ki ga zagotavlja Direktiva 2008/48.
- 14 V zvezi s tem navedeno sodišče poudarja, prvič, da nacionalno sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso čeških sodišč in češko doktrino za potrošniški kredit ne sme po uradni dolžnosti uporabiti sankcije relativne neveljavnosti, ki izhaja iz člena 87(1) zakona št. 257/2016 o potrošniških kreditih. Drugič, navedeno sodišče ugotavlja, da je izjemno redko, da potrošniki, ki jih v večini sporov s področja potrošniških kreditov ne zastopa odvetnik, uveljavljajo ugovor neveljavnosti pogodbe na podlagi tega, da dajalec kredita ni ocenil njihove kreditne sposobnosti.
- 15 Poleg tega se predložitveno sodišče sprašuje, ali razlaga nacionalnega prava, ki je v skladu z Direktivo 2008/48 in na podlagi katere bi moralo nacionalno sodišče po uradni dolžnosti uporabiti sankcijo iz člena 87(1) zakona št. 257/2016 o potrošniških kreditih, ne bi bila *contra legem*.
- 16 V teh okoliščinah je Okresní soud v Ostravě (okrožno sodišče v Ostravi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali določbe člena 8 v povezavi s členom 23 Direktive 2008/48 nasprotujejo nacionalni zakonodaji, ki kot sankcijo za neizpolnitev obveznosti dajalca kredita, da pred sklenitvijo kreditne pogodbe oceni kreditno sposobnost potrošnika, določa neveljavnost kreditne pogodbe skupaj z obveznostjo potrošnika, da vrne glavnico dajalcu kredita, ko potrošnik glede na svoje finančne zmožnosti to lahko stori, če se ta sankcija (neveljavnost kreditne pogodbe) uporabi le takrat, kadar se potrošnik nanjo sklicuje (torej če uveljavlja ugovor neveljavnosti pogodbe) v roku treh let?

2. Ali določbe člena 8 v povezavi s členom 23 Direktive 2008/48 zahtevajo, da nacionalno sodišče po uradni dolžnosti uporabi sankcijo, določeno v nacionalni zakonodaji v primeru neizpolnitve obveznosti dajalca kredita, da oceni kreditno sposobnost potrošnika (torej tudi če potrošnik tega ne zahteva)?“

Vprašani za predhodno odločanje

- 17 Predložitveno sodišče z vprašanjema za predhodno odločanje, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 8 Direktive 2008/48 v povezavi z njenim členom 23 razlagati tako, da, prvič, nacionalnemu sodišču nalaga, da po uradni dolžnosti preveri obstoj kršitve predpogodbene obveznosti dajalca kredita, da oceni kreditno sposobnost potrošnika, ki je določena v členu 8 te direktive, in da izpelje posledice, ki izhajajo iz nacionalnega prava, glede kršitve te obveznosti, in drugič, da nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero se taka kršitev sankcionira z neveljavnostjo kreditne pogodbe, pri čemer mora potrošnik dajalcu kredita vrniti glavnico, ko to glede na svoje finančne zmožnosti lahko stori, zgolj če navedeni potrošnik uveljavlja ta ugovor nezakonitosti, in to v zastaralnem roku treh let.
- 18 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Sodišče večkrat opozorilo na obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi kršitev nekaterih določb prava Unije na področju potrošništva (sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 19 Taka zahteva je utemeljena s preudarkom, da sistem varstva v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča temelji na premisi, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščeniosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na katerih vsebino ne more vplivati (sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 20 Člen 8(1) Direktive 2008/48 v povezavi z uvodno izjavo 28 te direktive določa, da mora dajalec kredita pred sklenitvijo kreditne pogodbe oceniti kreditno sposobnost potrošnika, ta obveznost pa lahko celo vključuje poizvedbo v ustrezni zbirki podatkov. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z uvodno izjavo 26 te direktive cilj navedene obveznosti doseči odgovornost dajalca kredita in preprečiti, da bi ta odobril kredite potrošnikom, ki niso kreditno sposobni.
- 21 Taka obveznost, katere namen je varstvo potrošnikov pred tveganji čezmernega zadolževanja in plačilne nesposobnosti, prispeva k uresnitvi cilja Direktive 2008/48, ki je, kot je razvidno iz njenih uvodnih izjav 7 in 9, na področju potrošniških kreditov določiti popolno in obvezno uskladitev na nekaterih ključnih področjih, ki je potrebna za to, da se vsem potrošnikom v Evropski uniji zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in da se na trgu potrošniških kreditov vzpostavi pravi notranji trg (sodba z dne 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točka 42). Ta obveznost je zato za potrošnika temeljna.
- 22 Poleg tega obstaja nevarnost, ki ni nezanemarljiva, da se potrošnik zaradi nepoznavanja ne sklicuje na pravno pravilo, ki je namenjeno njegovemu varstvu (sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točka 65 in navedena sodna praksa).
- 23 Iz zgornjih ugotovitev izhaja, da učinkovitega varstva potrošnika – kot je Sodišče razsodilo v zvezi s spoštovanjem obveznosti obveščanja iz člena 10(2) Direktive 2008/48, ki tudi prispeva k uresnitvi cilja te direktive, kot je naveden v točki 21 te sodbe – ne bi bilo mogoče doseči, če nacionalno sodišče ne bi bilo zavezano, takoj ko ima za to potrebne pravne in dejanske elemente, po uradni dolžnosti preizkusiti spoštovanje obveznosti dajalca kredita iz člena 8 navedene direktive (glej po analogiji sodbo z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točki 66 in 70).

- 24 Poleg tega mora nacionalno sodišče, ki je po uradni dolžnosti ugotovilo kršitev te obveznosti, sprejeti vse ukrepe, ki v primeru take kršitve izhajajo iz nacionalnega prava, ne da bi čakalo, da potrošnik vloži predlog za to, pri čemer pa mora spoštovati načelo kontradiktornosti in zagotoviti, da sankcije, ki jih določa nacionalno pravo spoštujejo zahteve iz člena 23 Direktive 2008/48, kot jih razlaga Sodišče (glej v tem smislu sodbo z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točke 71, 73 in 74). V zvezi s tem je treba spomniti, da člen 23 te direktive določa, da morajo biti pravila glede sankcij, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov in ki so bila sprejeta na podlagi člena 8 navedene direktive, določena tako, da so te sankcije učinkovite, sorazmerne in odvračilne, in po drugi strani, da države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe, da se ta pravila uporabljajo. Izbira navedenih pravil glede sankcij – v okviru teh omejitev – ostaja v pristojnosti držav članic (glej v tem smislu sodbo z dne 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točka 43).
- 25 Poleg tega morajo v skladu z ustaljeno sodno prakso glede načela lojalnega sodelovanja, ki je določeno v členu 4(3) PEU, države članice, čeprav jim je pridržana izbira sankcij, predvsem zagotoviti, da so kršitve prava Unije sankcionirane pod vsebinskimi in postopkovnimi pogoji, ki so podobni tistim, ki se uporabljajo za kršitve nacionalnega prava, ki so podobne narave in teže, pri čemer morajo biti sankcije vsekakor učinkovite, sorazmerne in odvračilne (sodba z dne 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 26 Poleg tega je Sodišče razsodilo, da mora strogost sankcij ustrezati teži kršitev, ki se z njimi sankcionirajo, zlasti tako, da se zagotovi resničen odvračilni učinek, pri čemer pa je treba spoštovati splošno načelo sorazmernosti (sodba z dne 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 27 Dodati je treba, da morajo nacionalna sodišča, ki so edina pristojna za razlago in uporabo nacionalnega prava, preveriti, ali navedene sankcije glede na vse okoliščine obravnavanega primera ustrezajo takim zahtevam in so učinkovite, sorazmerne in odvračilne.
- 28 Vendar lahko Sodišče, kadar odloča o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, poda pojasnila za usmerjanje navedenih sodišč pri njihovi presoji (glej po analogiji sodbo z dne 21. novembra 2018, de Diego Porras, C-619/17, EU:C:2018:936, točka 91 in navedena sodna praksa).
- 29 V obravnavanem primeru se po navedbah v predlogu za sprejetje predhodne odločbe kršitev predpogodbene obveznosti dajalca kredita, da v skladu s členom 86 zakona št. 257/2016 o potrošniških kreditih oceni kreditno sposobnost kreditojemalca, na podlagi člena 87 tega zakona sankcionira z neveljavnostjo kreditne pogodbe, pri čemer mora potrošnik dajalcu kredita vrniti glavnico, ko to glede na svoje finančne zmožnosti lahko stori, zgolj če ta potrošnik uveljavlja ta ugovor nezakonitosti, in to v zastaralnem roku treh let od sklenitve pogodbe. Če se torej uporabi sankcija, določena z navedenim zakonom, in sicer neveljavnost kreditne pogodbe, dajalec kredita izgubi pravico do plačila dogovorjenih obresti in stroškov.
- 30 V zvezi s tem je treba poudariti, da navedena sankcija, ker njena uporaba pomeni, da dajalec kredita ni več upravičen do dogovorjenih obresti in stroškov, ustreza teži kršitev, ki jih sankcionira, predvsem pa ima resnično odvračilni učinek (glej v tem smislu sodbi z dne 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točki 52 in 53, in z dne 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, točka 69).
- 31 Poudariti je treba, da je ob upoštevanju pomembnosti cilja varstva potrošnikov, ki je neločljivo povezan z obveznostjo dajalca kredita, da preveri kreditno sposobnost kreditojemalca, Sodišče že razsodilo, da če bi bila sankcija izgube obresti dejansko oslABLJENA ali celo izničena, bi iz tega nujno izhajalo, da resnično ni odvračilna (glej v tem smislu sodbo z dne 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točki 52 in 53).

- 32 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je uporaba sankcije neveljavnosti kreditne pogodbe pogojena s tem, da to neveljavnost uveljavlja potrošnik, in to v zastaralnem roku treh let. V zvezi z zadnjenavedenim je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso, kadar ni ureditve Unije na nekem področju, namreč natančna pravila za varstvo pravic, ki jih imajo upravičenci na podlagi prava Unije, izhajajo iz nacionalnega pravnega reda vsake države članice po načelu postopkovne avtonomije držav članic, vendar le če ta pravila niso manj ugodna kot tista, ki urejajo podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), in če v praksi ne onemogočajo ali pretirano ne otežujejo uresničevanja pravic, ki jih priznava pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, točka 23).
- 33 Glede načela enakovrednosti je treba navesti, da Sodišče nima nobenega dokaza, na podlagi katerega bi lahko podvomilo o skladnosti pogoja v zvezi z zastaralnim rokom iz postopka v glavni stvari s tem načelom.
- 34 V zvezi z načelom učinkovitosti zadostuje opozoriti, kot je razvidno iz točk 23 in 24 te sodbe, da učinkovito varstvo potrošnika zahteva, da v položaju, v katerem dajalec kredita zoper potrošnika vložijo tožbo na podlagi kreditne pogodbe, nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusi, ali je dajalec kredita spoštoval obveznost iz člena 8 Direktive 2008/48, in če ugotovi, da je ta obveznost kršena, izpelje posledice, določene v nacionalnem pravu, ne da bi čakalo, da potrošnik vložijo predlog v zvezi s tem, pri čemer pa mora nacionalno sodišče upoštevati načelo kontradiktornosti.
- 35 V zvezi s sankcijo, kot je neveljavnost kreditne pogodbe, katere posledica je obveznost vračila glavnice, je treba pojasniti, da je treba, če se potrošnik z uporabo take sankcije ne strinja, njegovo mnenje upoštevati (glej po analogiji sodbi z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 33; in z dne 21. februarja 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, točka 35).
- 36 Iz teh elementov izhaja, da načelo učinkovitosti nasprotuje pogoju, da mora sankcijo neveljavnosti kreditne pogodbe, katere posledica je obveznost vračila glavnice, ki se uporabi, če dajalec kredita krši obveznost iz člena 8 Direktive 2008/48, uveljaviti potrošnik, in to v zastaralnem roku treh let.
- 37 Te ugotovitve ne omajajo trditev, ki jo je češka vlada navedla v pisnem stališču, da nacionalne določbe o nadzoru kreditnih institucij določajo tudi upravno sankcijo v obliki globe v višini do 20 milijonov CZK (približno 783.000 EUR), če se kredit odobri ob nespoštovanju obveznosti ocene potrošnikove kreditne sposobnosti.
- 38 Poudariti je namreč treba, da je Evropska komisija na obravnavi trdila, ne da bi ji kdo nasprotoval, da pristojni češki nadzorni organ, to je češka nacionalna banka, ni nikoli predložil odločitve o tem, da se, ker je dajalec kredita kršil to obveznost, naložijo globe. Poleg tega, kot je generalna pravobranilka navedla v točki 82 sklepnih predlogov, take sankcije same po sebi ne morejo dovolj učinkovito zagotoviti varstva potrošnikov pred tveganji čezmernega zadolževanja in plačilne nesposobnosti, ki se želi doseči z Direktivo 2008/48, ker ne vplivajo na položaj potrošnika, ki se mu sklenitev kreditne pogodbe odobri ob kršitvi člena 8 te direktive.
- 39 Ker je nacionalni zakonodajalec kot v obravnavanem primeru za sankcioniranje take kršitve poleg upravne sankcije določil tudi sankcijo civilnega prava, ki lahko koristi zadevnemu potrošniku, je treba to sankcijo glede na poseben pomen, ki ga Direktiva 2008/48 daje varstvu potrošnikov, vsekakor izvajati ob upoštevanju načela učinkovitosti.
- 40 Nazadnje, iz navedb v predlogu za sprejetje predhodne odločbe izhaja, da nacionalno sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso čeških sodišč ne sme po uradni dolžnosti uporabiti sankcije neveljavnosti kreditne pogodbe, katere posledica je obveznost vračila glavnice in ki je določena v primeru kršitve predpogodbene obveznosti dajalca kredita, da oceni kreditno sposobnost potrošnika.

- 41 Glede te prepovedi je treba spomniti, da so v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča nacionalna sodišča pri uporabi nacionalnega prava to dolžna razlagati, kolikor je mogoče, ob upoštevanju besedila in cilja Direktive 2008/48, da bi se dosegla v njej določeni rezultat in s tem skladnost s členom 288, tretji odstavek, PDEU. Ta obveznost skladne razlage nacionalnega prava je namreč neločljivo povezana s sistemom Pogodbe DEU, ker nacionalnim sodiščem omogoča, da v okviru svoje pristojnosti zagotovijo polni učinek prava Unije, kadar odločajo v sporih, ki so jim predloženi (sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, točka 79).
- 42 Poleg tega je Sodišče večkrat presodilo, da načelo skladne razlage zahteva, da nacionalna sodišča ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in ob uporabi načinov razlage, ki jih priznava nacionalno pravo, naredijo vse, kar je v njihovi pristojnosti, da zagotovijo polni učinek zadevne direktive in dosežejo rešitev v skladu z njenim ciljem (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 43 Dodati je treba, da morajo nacionalna sodišča, vključno s sodišči, ki odločajo na zadnji stopnji, po potrebi spremeniti ustaljeno nacionalno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2019, Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 44 Iz tega sledi, da predložitveno sodišče v postopku v glavni stvari ne more utemeljeno trditi, da zadevnih nacionalnih določb ne more razlagati v skladu s pravom Unije le zato, ker so jih češka sodišča razlagala na način, ki ni v skladu s tem pravom. Predložitveno sodišče mora tako zagotoviti polni učinek Direktive 2008/48, tako da po potrebi na podlagi lastne pristojnosti ne uporabi razlage, ki so jo podala češka sodišča, kadar ta razlaga ni v skladu s pravom Unije (glej po analogiji sodbo z dne 8. novembra 2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, točki 69 in 70 ter navedena sodna praksa).
- 45 Vendar je ta obveznost skladne razlage omejena s splošnimi pravnimi načeli, zlasti z načelom pravne varnosti, tako da ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem*.
- 46 Glede na vse zgornje preudarke je treba na vprašanji za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člena 8 in 23 Direktive 2008/48 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču nalagata, da po uradni dolžnosti preveri obstoj kršitve predpogodbene obveznosti dajalca kredita, da oceni kreditno sposobnost potrošnika, ki je določena v členu 8 te direktive, in da izpelje posledice, ki izhajajo iz nacionalnega prava, glede kršitve te obveznosti, če so izpolnjene zahteve navedenega člena 23. Poleg tega je treba člena 8 in 23 Direktive 2008/48 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero se to, da dajalec kredita krši svojo predpogodbeno obveznost oceniti kreditno sposobnost potrošnika, sankcionira z neveljavnostjo kreditne pogodbe, pri čemer mora potrošnik dajalcu kredita vrniti glavnico, ko to glede na svoje finančne zmožnosti lahko stori, zgolj če navedeni potrošnik uveljavlja ta ugovor nezakonitosti, in to v zastaralnem roku treh let.

Stroški

- 47 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člena 8 in 23 Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS je treba razlagati tako, da nacionalnemu sodišču nalagata, da po uradni dolžnosti preveri obstoj kršitve predpogodbene obveznosti dajalca kredita, da oceni kreditno sposobnost potrošnika, ki je določena v členu 8 te direktive, in da izpelje posledice, ki izhajajo iz nacionalnega prava, glede

kršitve te obveznosti, če so izpolnjene zahteve navedenega člena 23. Poleg tega je treba člena 8 in 23 Direktive 2008/48 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero se to, da dajalec kredita krši svojo predpogodbeno obveznost oceniti kreditno sposobnost potrošnika, sankcionira z neveljavnostjo kreditne pogodbe, pri čemer mora potrošnik dajalcu kredita vrniti glavnico, ko to glede na svoje finančne zmožnosti lahko stori, zgolj če navedeni potrošnik uveljavlja ta ugovor nezakovitosti, in to v zastaralnem roku treh let.

Podpisi